

Nr 16.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321); given Stockholms slott den 3 januari 1933.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321).

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

til

L a g

om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929
(nr 321).

Häri genom förordnas, att 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

45 §.

Har domaren — — — av rätten.

Emot domstols beslut, varigenom förordnats om intagande å sinnessjukhus av tilltalad, som befinner sig å fri fot, skall föras särskild klagan genom besvär.

Har domstol under rättegången meddelat beslut, som i detta kapitel sägs, gånge beslutet, där det ej är sådant, som i andra stycket avses, i verkställighet ändå att det icke vunnit laga kraft.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 18 november 1932.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS,
MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Möller, anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Fråga har väckts om ändring av 45 § andra stycket i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321). Jag anhåller nu att få anmäla detta ärende.

6 kap. i sinnessjuklagen, omfattande §§ 41—50, innehåller särskilda bestämmelser angående undersökning av tilltalade m. m. I 45 § andra stycket stadgas sålunda: Angående särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om intagande å sinnessjukhus av tilltalad, som befinner sig å fri fot, skall vad i lag finnes stadgat om sådan talan mot beslut angående häktande äga motsvarande tillämpning. Har domstol eljest under rättegången meddelat beslut, som i detta kapitel sägs, gånge beslutet i verkställighet ändå att det icke vunnit laga kraft.

*Gällande
bestämmelser.*

Beträffande talan mot beslut om häktande stadgas i rättegångsbalken, bland annat, att om någon är missnöjd med underrätts eller hovrätts beslut, varigenom under rättegången förordnats om hans häktande, stånde honom fritt att över beslutet föra särskild klagan. Sådan klagan föres genom besvär. I fråga om tiden för besvärs anförande gäller, i motsats till vad beträffande besvär över domstols beslut i allmänhet är stadgat, att talan mot beslut om någons häktande icke är inskränkt till viss tid.

Det förslag till lag om sinnessjuka och om undersökning angående sinnesbeskaffenhet, som av Kungl. Maj:t genom beslut den 24 november 1928 underställdes lagrådets granskning, upptog i 45 § bestämmelser om klagorätt m. m. i huvudsak motsvarande de nu gällande.

*Förarbetena
till sinnessjuklagen.*

Till utveckling av dessa bestämmelser anförde föredragande departementschefen, sedan han erinrat om att det av 1926 års sinnessjuksakkunniga avgivna lagförslaget icke innehölle någon bestämmelse om att beslut av domstol under rättegången finge särskilt överklagas, bland annat följande.

Då klagorätt — fränsett klagan över att genom visst beslut målet onödigt uppehöles — ej heller medgäves genom annat lagbud, skulle särskild klagan alltså icke kunna förekomma. Mot ett sådant resultat syntes intet vara att

erinra utom för det fall, att rätten förordnat om tvångsintagning av tilltalad, som vistades å fri fot. I detta fall syntes däremot rätt till särskild talan böra medgivas, liksom någon verkställighet av rättens beslut icke syntes böra äga rum, förrän detsamma vunnit laga kraft. Övriga här ifrågakommande beslut torde åter lämpligen böra, i den mån sådant kunde ifrågakomma, omedelbart verkställas.

I det förslag till sinnessjuklag, som därefter förelades 1929 års riksdag, erhöll 45 § sin nuvarande lydelse. Enligt departementschefens anförande vid propositionens avlåtande innebar därvid företagen ändring i lagrummets lydelse endast en jämkning av redaktionell natur.

Justitieombudsmannen i skrivelse den 31 augusti 1932.

I skrivelse den 31 augusti 1932 har riksdagens justitieombudsman framhållit, att han i två under hans prövning dragna ärenden haft anledning överväga, huruvida bestämmelserna i 45 § andra stycket i sinnessjuklagen kunde anses så tydliga, som nödigt vore. I båda fallen hade tilltalade, å fri fot varande personer för undersökning intagits å sinnessjukhus utan att förordnandet om intagning vunnit laga kraft. I yttranden, som avgivits av de för besluten ansvariga myndigheterna, hade bland annat framhållits, att 45 § i sinnessjuklagen avfattats på sådant sätt, att det måste anses ursäktligt, om man utan tillgång till motiven, som angåve vad lagstiftaren åsyftat, hade svårt att utläsa den rätta innebörden av bestämmelserna.

Härefter har justitieombudsmannen anført i huvudsak följande.

Till grund för myndigheternas klandrade beslut låge tydligen den tolkningen av 45 § i sinnessjuklagen, att allt vad i lag finnes särskilt stadgat angående talan mot beslut angående häktande skulle äga motsvarande tillämpning i fråga om särskild talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om intagande å sinnessjukhus av tilltalad, som befunne sig å fri fot, samt att talan mot underrätts beslut av sistnämnda beskaffenhet alltså icke skulle vara inskränkt till viss tid och beslutet icke kunna taga å sig laga kraft. En följd härav skulle vara, att beslutet skulle kunna omedelbart verkställas. En sådan tolkning av bestämmelsen stode emellertid i uppenbar strid mot motiven till lagen. Vid bestämmelsens tillkomst betonades uttryckligen, att domstols beslut om tilltalads intagning å sinnessjukhus icke borde verkställas, förrän det vunnit laga kraft. Härvid syntes lagstiftaren hava utgått ifrån att den vanliga besvärstiden skulle tillämpas. Dessa lagstiftarens intentioner hade dock ej kommit till tydligt uttryck i lagtexten. Lagrummets avfattning gäve utrymme för tvekan om dess rätta innebörd. Detta förhållande framstode såsom särskilt betänkligt, då bestämmelsen i sin riktiga tolkning innebure en ändring av förut gällande praxis. Före sinnessjuklagens tillkomst hade nämligen beslut av ifrågakommande slag, som då meddelades i administrativ ordning, ansetts kunna verkställas omedelbart utan hinder av att beslutet icke vunnit laga kraft.

Efter erinran om att han, med hänsyn till den oklarhet, som vidlåde ifrågakommande bestämmelse, ävensom till vad de för verkställigheten ansvariga myndigheterna i övrigt anført i sina yttranden, ansett myndigheternas förfarande icke vara av beskaffenhet att böra såsom tjänstefel beivras eller påkalla vidare ingripande från hans sida, har justitieombudsmannen slutligen anført:

Då vad i ärendena förekommit utvisade, att den avfattning, 45 § i sinnessjuklagen nu hade, vore ägnad att föranleda rättsosäkerhet, samt till förebyggande därav ett förtydligande av bestämmelsen syntes påkallat, finge justitieombudsmannen med stöd av den befogenhet, hans instruktion lämnade honom, för Kungl. Maj:t framlägga förhållandet till den åtgärd, Kungl. Maj:t kunde finna därav föranledas.

För undanröjande av den rättsosäkerhet, som på sätt riksdagens justitieombudsman anmärkt uppkommit vid tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse, har jag ansett mig böra föreslå ett tillägg till 45 § andra stycket första punkten i sinnessjuklagen av innehåll, att beträffande tiden för besvärans anförande skall gälla vad om besvär över domstols beslut i allmänhet är stadgat. I övrigt skulle liksom hittills tillämpas samma regler som beträffande särskild talan mot häktningsbeslut. Jag vill emellertid nämna, att jag haft under övervägande, huruvida icke, i stället för hänvisningen till bestämmelserna om häktande, särskilda regler borde meddelas för klagan över ifrågavarande beslut. Då en sådan anordning torde förutsätta ändring i rättegångsbalken och ett förtydligande syntes mig möjligt genom det förut angivna tillägget, har jag dock stannat vid att allenast föreslå ett dylikt tillägg.

*Departements-
chefen.*

I samband med förevarande ändring hava ett par smärre jämkningar vidtagits, varjämte andra punkten som ett tredje stycke fogats till 45 §.

Departementschefen uppläser härefter ett inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321)* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

B. Spångberg.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag**om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den
19 september 1929 (nr 321).**

Härigenom förordnas, att 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 skall i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

45 §.

Har domaren — — — av rätten.

Angående talan mot beslut, varigenom domstol förordnat om intagande å sinnessjukhus av tilltalad, som befinner sig å fri fot, skall vad i lag finnes stadgat om särskild talan mot beslut angående häktande äga motsvarande tillämpning; dock skall beträffande tiden för besvär's anförande gälla vad om besvär över domstols beslut i allmänhet är stadgat.

Har domstol under rättegången meddelat beslut, som i detta kapitel sägs, gånge beslutet, där det ej är sådant, som i andra stycket avses, i verkställighet ändå att det icke vunnit laga kraft.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
30 december 1932.*

Närvarande:

justitieråden ALEXANDERSON,
EKLUND,
regeringsrådet ASCHAN,
justitierådet GREFBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 18 november 1932, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i socialdepartementet, hovrättsassessorn Konrad Persson.

Lagrådet yttrade:

Mot en jämkning i lydelsen av 45 § sinnessjuklagen i det av departementschefen angivna syftet har lagrådet intet att erinra.

Av remissprotokollet synes framgå att departementschefen finner det i och för sig vara att föredraga, om ändringen kunde verkställas sålunda att i paragrafen meddelas direkta bestämmelser om klagan över domstols beslut varigenom förordnats att tilltalad, som befinner sig å fri fot, skall intagas på sinnessjukhus för undersökning av hans sinnesbeskaffenhet och behov av vård. Lagrådet delar denna mening. Departementschefen har emellertid ansett sig böra avstå från fullföljande av denna tanke av det skäl att dess genomförande skulle betinga viss ändring i rättegångsbalken. Därvid lärers åsyftas behovet av att i någon form stadga undantag från regeln i 16 kap. 14 § nämnda balk att särskild klagan ej är tillåten över annat av hovrätt under rättegången meddelat beslut än de i lagrummet angivna. Det torde dock förhålla sig så att 45 § sinnessjuklagen redan i sin nuvarande lydelse, liksom i lydelsen enligt remissförslaget, i själva verket innehåller ett sådant undantag utan att det ansetts behövt att på den grund jämka lydelsen av lagrummet i rättegångsbalken. Den anförda betänkligheten synes vid sådant förhållande icke böra få stå i vägen för direkt stadgande om den ordning i vilken beslut av förevarande art skall överklagas. Därvid kan ju för övrigt fogas en erinran om bestämmelsens egenskap att statuera ett undantag från rättegångsbalkens regel.

Lagrådet hemställer att förslagets lagtext avfattas i enlighet med vad sålunda förordats.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1933.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, NOTHIN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, VENNERSTRÖM, LEO, ENG-
BERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler
chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 30 december
1932 avgivna utlåtande över det den 18 november 1932 remitterade förslaget
till lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen samt anför:

Såsom framgår av lagrådets utlåtande har lagrådet ej haft något att
erinra mot en jämkning i lydelsen av 45 § i sinnessjuklagen i det av mig
angivna syftet. Beträffande bestämmelsens avfattning har lagrådet ansett
hinder icke föreligga, att i paragrafen meddelas direkta bestämmelser om
klagan över ifrågavarande beslut, trots regeln i 16 kap. 14 § rättegångs-
balken, att särskild klagan ej är tillåten över annat av hovrätt meddelat be-
slut än de i lagrummet angivna. Med hänsyn härtill har jag ansett det
föreslagna stadgandet böra omarbetas i anslutning till vad lagrådet hemställt.

Föredraganden uppläser härefter det i enlighet med hans anförande jäm-
kade lagförslaget samt hemställer, att detsamma måtte jämlikt § 87 rege-
ringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter bi-
trädde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riks-
dagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta
protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Viking Nilsson.